

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שלישי כ"ח חשון תשע"ט | דף היומי בבלי: מנחות פח.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן של"ג עד סעיף ב'.
מוסר: שפת תמים פרק ו' מ"צא ולמד" עד תחילת פרק ז'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות משער הבחינה הפתיחה עד פ"א.

הדף היומי בהלכה

כמה ארגזים מותר להוציא מהמחסן בשבת?

להמשיך ולפנותו - מותר להוסיף ולפנות ממנו עד שתיים עשרה 'סאין', שהם כ-173-86 ליטר, לשיטות השונות, כאשר הם מחולקים בארבעה ארגזים (או כלי אחסון אחר) לכל היותר. אך אסור לפנות ממנו חמישה ארגזים או יותר. [שו"ע שלג, א-ב, ומשנ"ב א, ב ריא; וראה שם, י]

חכמינו ז"ל אסרו לפנות מחסן בשבת, מפני הטרחה היתרה שבדבר, או משום 'עובדין דחול'. ומותר ליטול מהמחסן חפצים לצורך שימוש בהם בשבת, אך כל שכוונתו לפינוי המחסן, אסור להוציא ממנו מאומה, ואף כשמדובר במחסן של מיני מאכל או משקה. ואם החל בפינוי המחסן בערב שבת, וכעת צריך להשתמש בו בשבת וחפץ

הדף היומי בהלכה

האם בזמננו מותר לרוקן מחסן בשבת?

שמה כשיתרוקן המחסן ותיחשף קרקעיתו, יגלה בעליו כי הקרקע אינה ישרה, ויבוא ליישר את הקרקע, ויעבור על איסור מלאכת 'בונה'. ובזמננו, שרוב ככל המחסנים עומדים על גבי קרקע מרוצפת או יצוקת בטון, וכדומה - יתכן שמותר לרוקן את המחסן.

[שו"ע שלג, א, ומשנ"ב ה-ו; וראה ביה"ל שלז, ב, ד"ה ויש]

בהמשך לאמור: כאשר מטרת פינוי המחסן היא לצורך מצוה, וכגון לצורך עריכת סעודת מצוה - מותר לפנותו אף אם לא הוחל בכך בערב שבת, ומותר לפנות ממנו עד חמשה ארגזים, המכילים יחד חמש עשרה 'סאין' (ראה לעיל). אולם, אם היו במחסן חמישה ארגזים בלבד, או פחות - אסור לפנות את כולם. וטעם האיסור, משום שבעבר היו המחסנים על גבי קרקע לא מרוצפת, וחששו

הדף היומי בהלכה

כיצד יתכן שארוחה רגילה ביום חול תהשב כסעודת מצוה?

וסעודתו של בעל הבית יחד עם האורחים, נחשבת לגבוי כ'סעודת מצוה'; וכן כשהזמין בעל הבית את שכניו, וכדומה, לסעוד יחד עמו ועם האורחים, וכוונתו בכך לכבודם של האורחים - נחשבים אף הם כנוטלים חלק במצוה, וסעודתם סעודת מצוה.

[שו"ע (ובית יוסף) שלג, א, משנ"ב ח-ט, וביה"ל ד"ה וכל; ביאורים ומוספים דרשו, 8]

מצות הכנסת אורחים, מצוה גדולה וחשובה היא, וכמו שאמרו חכמינו ז"ל: "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה". וכל איסורי שבת שהתירו חכמינו ז"ל לצורך מצוה - וכגון אמירה לגוי לעשות מלאכה דרבנן, או האיסור הנ"ל של טרחה ו'עובדין דחול' בפינוי מחסן - מותר לעשותם לצורך אורחים (שאינו להם דירה משלהם במקום זה, אשר באפשרותם לאכול בה).

אחרי שהלה עזב את הבית, התעניינתי

אצל רבי נסים על מה הוא אכן מתכוון לדבר, או יותר נכון - באיזה תחום סבור הוא שיש להתחזק. השיב לי רבי נסים בפשטות אופיינית: "וכי צריך אני לומר במה להתחזק?! הלא חז"ל נתנו לנו הוראות ברורות..."

"ויעתר יצחק לה"

רגיל אני לספר שפעם עליתי למעונו של דודי מרן הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א, ביום בו היו אמורים להתכנס בבית מדרשו בני קהילה מסוימת לכנוס חיזוק, בעקבות מספר צרות שארעו בקהלם באותה תקופה.

קודם האסיפה הגיע יהודי לייעץ לרבי נסים על מה ראוי שיחזק את הנאספים... התפעלתי אז מענותותו הגדולה, כיצד הקשיב למייעץ בשויון נפש ובחיוך פשוט, כאילו הדבר מקובל ומתבקש מאליו.

אחרי שהלה עזב את הבית, התעניינתי אצל רבי נסים על מה הוא אכן מתכוון לדבר, או יותר נכון באיזה תחום סבור רבנו שיש לחזק את הכלל.

השיב לי רבי נסים בפשטות אופיינית: "וכי צריך אני לומר במה להתחזק?! הלא

חז"ל נתנו לנו הוראות ברורות - 'מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח, יעסוק בתורה ובגמילות חסדים'. והלא תורה בלא תפילה אינה שוה כלום! ממילא יש לנו שלשה דברים שראוי להתחזק בהם: תורה, תפלה וגמילות חסדים. מה יש לי להוסיף על דבריהם".

דבריו החדים הדהדו באזני זמן רב: "תורה בלא תפלה אינה שוה כלום!" אולם דבר נוסף למדתי מדבריו, את המסקנה היוצאת מדברי חז"ל מפשוטם וממשמעם, שכאשר יש צורך בחיזוק יש לחזק את ענין התפלה, שהוא אחד הדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם נוטים לזלזל בהם. התפלה היא מהדברים הנצרכים לחיזוק בכל עת.

(אוצרותיהם אמלא, להגאון רבי אליעזר הלוי טורק שליט"א)

הסיפור היומי

רבע-שעה לפני השעה 6:00 החברותא שלו סוגר את הגמרא, ומתנצל שעליו לקחת רדיאטור מאיזו חלוקה שנערכת עכשיו למשפחות ברוכות ילדים... מלחמה התחוללה בלבו של האברך...

זכה, מלאכתו נעשית בידי אחרים - מעשה שאירע באחד הכוללים בבני ברק

בדרך, ומה עם חובת ההשתדלות וכו', אולם מידוענו נשאר איתן בדעתו ש'סדר זה סדר' ולא מבטלים אותו משום סיבה שבעולם, ולכן הוא נשאר על מקומו והמשיך לנגן את תיבות הגמרא הקדושה בלי לספר לחברותא מה מתחולל בליבו... כעבור חצי שעה חוזר החברותא מתנשף וזועף, וכך הוא מספר: "הלכתי עד למקום החלוקה, אך כשהגעתי הודיעו לי שיש מחסור ברדיאטורים, ובמקום זה אני מקבל תנור אמבטיה... בדרך לפה הגעתי למסקנה שבפועל אין לי צורך ממשי בתנור כזה, כי האמבטיה שלי קטנה וחמה, אז בבקשה קח לך את התנור הזה ותהנה ממנו..."

ויפה נתקיים באברך השקדן הזה מאמר רז"ל: "זכה, נעשית מלאכתו ע"י אחרים". (מאמרי עינינו גל בתוך 'אוסף גליונות' שע"י צוף הוצאה לאור)

שמעתי מעשה אמיתי, מתוק מדבש, שאירע באחד מהכוללים בבני ברק, בחורף תשע"ח. עסקן אחד אירגן חלוקת מוצרי חימום למשפחות מרובות ילדים, ואת זמן החלוקה הוא ייעד לשעה 6:00 בערב.

אברך אחד שנמנה על הזכאים לקבלת מכשיר חימום לביתו, ושהיה זקוק נואשות לתנור אמבטיה כדי שתתאפשר רחיצת התינוק שנולד לו בשעטומ"צ, החליט שלמרות הכל הוא לא מוכן להפסיד אף רגע מהסדר והוא מוותר על התנור. והנה רבע שעה לפני 6:00 החברותא שלו סוגר את הגמרא ומתנצל שעליו לקחת רדיאטור מאיזו חלוקה שנערכת עכשיו למשפחות ברוכות ילדים, ולדעתו 'ביטולה' זוהי קיומה...

היה כאן פיתוי מאד חזק לשנות את ההחלטה, להתגמש קצת, וללכת לקבל את התנור אמבטיה, שהרי בין כך החברותא הולך לשם, ויכולים לדבר בלימוד

בסיום תפילת ערבית ליוזה כל הקהל את רבי אלחנן לבית מארחו. אבי הצטרף אליהם, מקשיב בצמא לכל מילה. היה זה בסוף שנות ה-30 כאשר מראהו של בחור ישיבה אמריקני היה נדיר. ר' אלחנן הבחין באבי, ופנה אליו: "אתה בחור ישיבה?"

"ההערה הנוקבת של רבי אלחנן וסרמן וצוק"ל שהשפיעה על אבי לכל חייו" - סיפורו של הרב יהושע ליק, מתוך הספר החדש 'לקראת שבת' - בראשית א'

אבי ענה בחיוב.

"דו קענסט איבערזאגן דעם שיעור? (תוכל לחזור על השיעור בפנינו?)" כשהוא נבוכ הודה אבי: "איך האב נאך נישט גע'חזר'ט (עוד לא הספקתי לחזור על השיעור)".

ר' אלחנן אמר בנחת: "נישט גע'חזר'ט איז נישט געלערנט (אם לא חזרת, לא למדת)".

הערות הנוקבת של ר' אלחנן השפיעה על אבי מאוד, והוא החליט לערוך 'משמר' כל אותו לילה ולחזור על השיעור עד שידע אותו על בוריו. אחרי התפילה בשבת בבוקר, ניגש אבי לר' אלחנן ואמר לו שהוא מוכן לחזור על השיעור מילה במילה. הוא גם העלה קושיה משלו בנושא השיעור, והציע תירוץ ליישוב הדברים.

ר' אלחנן התפעל מאוד.

כאשר חזר לשיבת 'נר ישראל' ביום ראשון בבוקר, הודיע לרב רודרמן שפגש באחד מתלמידיו. הוא הוסיף ואמר: "מיט אזעלכע תלמידים, האט איר נישט וואס זיך צו שעמען פאר די ליטווישע ישיבות". עם תלמידים כאלה, אתה יכול להתחרות בהצלחה עם ישיבות ליטא! בשנים שלאחר מכן היה הרב רודרמן מבקש מאבי לחזור על "השיעור של ר' אלחנן" בפני התלמידים, כדי לעודדם להגיע לגדלות בתורה. מפגש ייחודי וחד פעמי זה עם ר' אלחנן הותיר בבחור הצעיר את רישומו לעד.

"השיעור" היה רגע ששינה את חייו. עד כדי כך, שכאשר היה מאושפז בהמשך חייו, הגיע לבקרו ידיד תלמיד חכם וביקש ממנו לחזור על "השיעור", בידעו שהדבר יוסיף לו כוח. אבי מילא את בקשתו, וחזר על השיעור מילה במילה. אבי מעולם לא שכח את המסר שהחדיר בו ר' אלחנן במילותיו הספורות: "נישט גע'חזר'ט איז נישט געלערנט".

(מתוך הספר בהיכלם)

"ויעקב איש תם ישב אהלים" (בראשית כה, כז)

אבי זכה לפגוש בכמה מגדולי הדור של ליטא. מי שהותיר עליו רושם גדול ביותר היה הרב אלחנן וסרמן, ראש ישיבת ברנוביץ. השבת שבה שהה אבי במחיצתו בהיותו בחור, הותירה עליו רושם בל יימחה.

ר' אלחנן הגיע לארצות הברית לצורך גיוס תרומות לישיבתו. הוא הגיע לבולטימור וערך סבב התרמה בליווי הרב רודרמן. למרבה הצער, לא הצליח ר' אלחנן לגייס את הסכום המצופה. הרב רודרמן השתתף בצערו, אך לא יכול היה להציע לגאון החשוב מאירופה שום 'פרס ניחומים', מלבד האפשרות למסור 'שיעור כללי' בישיבת 'נר ישראל'...

ר' אלחנן קיבל את ההצעה, ומסר בפני התלמידים שיעור ביום שישי בבוקר. אחרי השיעור, יצא ר' אלחנן מבולטימור לווינגטון, שם אמר היה לשהות בשבת בביתו של הרב יהושע קלייבן (שעל שמו אני קרוי). הרב קלייבן היה תלמיד מקורב מאוד לר' ברוך בער, והכיר את ר' אלחנן היטב. אבי החליט לחזור לבית הוריו בווינגטון באותה שבת, כדי לשהות זמן רב ככל האפשר במחיצתו של ר' אלחנן ולזכות למפגש אישי יותר עם תלמידו המובהק של החפץ חיים הקדוש.

עם סיום תפילת ערבית, יצא כל הקהל מבית הכנסת ללוות את ר' אלחנן לבית מארחו. אבי הצטרף אליהם, מקשיב בצמא לכל מילה היוצאת מפיו של ר' אלחנן. היה זה בסוף שנות השלושים, כאשר מראהו של בחור ישיבה אמריקני היה נדיר. ר' אלחנן הבחין באבי, ופנה אליו בדברים.

"בחור ישיבה?" - שאל אותו.

אבי הנהן בראשו.

"אווא לערנסטו? (היכן אתה לומד?)"

"נר ישראל".

"שמעת את השיעור היום?" - שאל ר' אלחנן.

הכל התחיל מקנאה. היה זה לפני כשש שנים, ישבתי ב'ישיבת הר"ן' בעירנו ומול עיני נגלה מראה אדיר, שמעולם לא ראיתי. בשקט ובלא רעש הבחנתי בהם נכנסים אחד-אחד, ניגשים לוקחים ערימת דפים מאוגדת ובמלוא הרצינות מתיישבים ומתחילים למלא... מה זה? - התעניינתי אצל ידידי

כשהרב יהושע פ. מביתר החליט להיבחן על הש"ס

הרה"ח ר' אהרן כהן

פעם לפי המצב בבית וכדומה. בהמשך, בשבוע של המבחן החודשי, אני משנן משבת עד יום רביעי בכל יום על ששה דפים גמרא, כך שכל השלושים דף נלמדו כבר ארבע פעמים. כשביום חמישי ובששי עד המבחן אני עובר שוב על כל החומר של השלושים דף.

איך מצליחים ללמוד כל כך מהר? - אני מנסה להבין. הייתי שמח מאוד לעבור כמה שיותר שוב ושוב על הדפים בפנים, לטעום ולחוות את המתקנות שבדפי הגמרא. אך הזמן עושק... לכן, אכן בחזרה המהירה על השלושים דף וכן בחזרות שבהמשך לקראת המבחנים הגדולים יותר, אני לא חוזר כרגיל בהוצאת כל המילים מהפה כרגיל, רק אני עובר על הדפים ב'הבטה מהירה' כשאני סוקר את כל החומר ומרענן את זה בראשי.

כמו כן, כשמתקרב המבחן המתקיים בכל ארבעה חודשים על 120 דף, אני מנצל את הנסיעות מביתר לכולל בירושלים ב'הבטה מהירה' על החומר שנלמד בארבעה חודשים האחרונים. ולצד זה מתחזק וממשיך בתכנית הרגילה של לימוד ה'דף היומי' עם החזרה השבועית והחודשית.

ואז מגיע המבחן החצי-שנתי, המבחן שמקרב אותנו לקניית הש"ס. בהתחלה זה היה מדובר 400-200 דף, אך די-מהר זה טיפס והגיע למספרים גבוהים כמו האחרון שהיה על 2250 דפי גמרא. כאן בהחלט חייבים להשקיע ראש ומוח בתכנית מעשית.

איך מוסיפים ב'סדר היום' חזרה של 2250 דף בנוסף לסדר החודשי הרגיל? - אני שואל את השאלה שמציקה לרבים.

בראש, הוא מקדים. כנ"ל אני עובר עליהם קודם 'בהבטה מהירה' ומרענן בראשי את הלימוד. בנוסף, אני מתחיל את החזרה הרבה זמן לפני המבחן. במבחן האחרון התחלתי כבר לחזור על הלימוד כשלושה וחצי חודשים מראש. בתקופה הראשונה עברתי כל יום על 15 דף ליום, בהמשך התקדמתי ל-40 דף, כבחודש האחרון ממש עברתי כל יום על 120 דף.

סידרתי לעצמי - הוא מגלה 'סודות מהחדר' בתקווה שהדברים יביאו תועלת לשאר הנבחנים ולאילו שלעתיד - רשימה פרטנית באילו מסכתות אני שולט במיוחד, למשל; ברכות, שבת, עירובין ששיננתי אותם די הרבה. וכן מסכתות שלמדנו בכולל כמו בבא קמא, בבא מציעא, בבא בתרא. על המסכתות האלו עברתי עליהם בהתחלה - כשלושה חדשים לפני המבחן, ולאחריהם התקדמתי ועברתי לשאר המסכתות.

מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית 'קניין ש"ס'? כתר תורה מונח בקרן זוית כל הרוצה יבוא ויטול, משיב הוא במאמר חז"ל. למעשה, ברוך השם יש לי כבר שני חברים תלמידי חכמים בכולל המתעתדים להצטרף לתכנית 'קניין ש"ס' במחזור הבעל"ט. כולי תקווה שעד אז עוד ועוד יקלטו את הרעיון שבתכנית ובעיקר את המציאות הנכונה שזוהי דרך מעשית ואף קלה יחסית להתקדם בידיעת ורכישת קניין אמיתי שבש"ס.

הרגשות עדיין מפעפעים. רק לפני כשבועיים הייתי נוכח, צופה ומביט ברוב הערכה במעמד מבחן "קניין ש"ס" במסגרתו זכו מאות חברי התכנית לעמוד ולהיבחן במבחן אחד בכתב על 2250 דפי גמרא שבתלמוד בבלי.

נתון תחת הרושם העז, פניתי לרה"ג יהושע פ. (30) מביתר, מחשובי לומדי כולל 'נזר התורה' - 'חושן משפט' שבירושלים ומחשובי הנבחנים, לשמוע ולהתוודע למסלולו האישי בדרך לקניית וידיעת הש"ס על בוריו. התחלנו את השיחה מהסוף:

איך אתה מסכם את המבחן האחרון על ה-2250 דף?

קשה לתאר במילים, הוא אומר. זה גישמאק וסיפוק אדיר, שלא זכור לי כמוהו בחיי... בכל מהלך המבחן. בעיקר אחר כך כשקולטים את הנעשה, את היש' הגדול שבסייעתא דשמיא זכינו לו, שמחה עצומה ממלאת ומגביהה אותנו, משהו שרק שמחת התורה יכולה להביא ולרומם.

איך הכל התחיל?

האמת, הוא מחייך, הכל מקנאה. היה זה לפני כשש שנים בימי בין הזמנים בחודש אב, ישבתי ב'ישיבת הר"ן' בעירנו ומול עיני נגלה מראה אדיר, שמעולם לא ראיתי. בשקט ובלא רעש הבחנתי בהם נכנסים אחד-אחד, ניגשים, לוקחים ערימת דפים מאוגדת ובמלוא הרצינות מתיישבים ומתחילים למלא...

"מה זה?" התעניינתי אצל ידידי ומכרי הרה"ג ח. ו., שאגב איני, הוא ממשיך ונבחן גם במחזור זה כשהוא כבר התקדם ונבחן גם על תוספות! בכל מקרה, ראיתי אותו ישוב ובמלוא המרץ ממלא את הטפסים... "המבחן המסכם על כל הש"ס", הייתה התשובה שהביעה את האושר והסיפוק אותו הוא חווה ברגעים אלו בהם יושב הוא ועובר יחד עם שאלות המבחן על כל הש"ס.

שבתי לאחורי רועד בגופי ונפשי, נזהר כמאש שלא להפריע לחברי לעבור על הש"ס, אך השאלה "מתי אנוכי אעשה לביתי?" עלתה וצעקה לי במלוא עוזה. לא מצאתי לנפשי מנוחה. בהמשך עם תחילת המחזור החדש ב'דף היומי', ידעתי גם ידעתי. באש ובמים, הפעם אני בפנים. אני משתתף ונכנס לתכנית 'קניין ש"ס', גם אני רוצה כבר לדעת את הש"ס.

איך עושים את זה?

יכול להיות שאישית היה לי יותר קל, הוא משתף. זכיתי במחזור הקודם לסיים את הש"ס במסגרת ה'דף היומי', אף שזה היה רק בגדר לימוד הדף בלי מסגרת מבחנים מחייבת. אבל לפחות הרווחתי, שהורגלתי כבר לעול התורה של לימוד דף ליום. כעת אחר המחזה הנהדר הנ"ל, ידעתי שהגיע הזמן להתקדם... למעשה, תכנית הלימוד שלי מסודרת מאוד. בכל יום אני לומד את ה'דף היומי', אחר כך אני לומד שוב את הדף של אתמול. בששי-שבת שאין סדרי כולל אני עובר שוב על החומר השבועי. לפעמים החזרה מתבצעת בחלקו ב'ליל ששי' והשאר או בימי השישי והשבתות הארוכים או בלילות השבת החורפיים בכל

אב שמצווה את בנו להצביע למפלגה מסוימת - האם חייב לעשות כן משום כיבוד אב?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

מלשון הרשב"א שיש בזה מצוה רק אין בכחו לדחות איסור מן התורה ע"ש, וכ"כ המקנה בקדושין (לא:); שמחויב לשמוע לו מדין מורא אביו שלא יסתור את דבריו, והאריך בזה החזו"א (אבן העזר סי' קמ"ח לדף לב: בתוס') שהרי זה בכלל מורא. לכן לא יתירם כנגד אביו לומר שעושה אחרת, ואם עושה בסתר בלי לספר לאביו יתכן שמותר. אך אם הדבר שאביו מצווה הוא נגד רבותיו, בזה עשה כדעת רבותיו ואל יכלים את אביו.

שאלה: אבא הממשיך למפלגה מסוימת ומצווה את בנו שיבחר אך ורק למפלגה שהוא משתייך אליה, האם הבן מחויב לשמוע לו ממצות כיבוד אב, או שיכול לבחור במפלגה אחרת בלי לספר לאביו?

תשובה: דנו הפוסקים אם חייב לכבד את אביו בדבר שאינו לצורך אביו. הראשונים ביבמות (דף ו') כתבו שאב שאמר לבנו לעשות לו דבר שאין לו בו הנאה של כלום, אין זה כבוד שנצטוו עליו, אך הגר"א (סוף סי' ר"מ) דקדק

הופעתי במשרד בשעה היעודה ואמרתי לפקיד כי נקבעה לי פגישה עם בעל הבית. להפתעתי אמר הפקיד כי בעה"ב לא נמצא. עמדתי משתומם. הרי הגעתי במיוחד מארה"ב לפגישה הזו!?

הגמגום של האבא סיבב טובה לבנו כעבור חמישים שנה...

ז"ל - ואמר לו בחיבה: הכנס לבית פלוני ופלוני ושם יתנו לך סעודה להשביע את נפשך. והוסיף היהודי הפקיד הנ"ל: אביך היה מגמגם קצת בלשונו, ולא הבנתי מה שאמר לי, והוצרך לחזור על דבריו פעמים ושלש עד שהבנתי מה שאמר. ובעזה"ת ע"י עצתו והדרכתו הגעתי למקום שהראה לי, וקירבו אותי והחיו את נפשי. וכיון שנודע לפקיד מי אני ונזכר במה שעבר בינו לבין אבי ז"ל בימי בחורו, מיד עשה כל טצדקי להודיע אפוא בעל הבית נמצא, וקרא לו שיגיע, וקיימנו את הפגישה שבעבורה הגעתי במיוחד. והרהרתי אז: הנה הכל מן השמים, ומה רבו מעשי ד' ונפלאותיו, אשר אחרי חמישים שנה שאבי ז"ל עשה לו טובה קטנה ליהודי הלז, והראה על מקום אכסניא, החזיר לי זה טובה. וגם חשבתי: הנה אמרתי ז"ל לא איש דברים היה, והיה מדבר קצת בכבידות, ומסיבה זו הוצרך היהודי הנ"ל לשאלו פעמים ושלש עד שהבין את דבריו, ולפיכך נחקק המעשה בזכרונו. ואילו היה דיבורו ברור והיה מבין את דבריו בפעם הראשונה, בוודאי היה נשכח ממנו הענין לחלוטין. אלא מפני שהיה קשה לו לתפוס מה שאמר לו אבי, וחזר על דבריו כמה פעמים, זה היה חידוש אצלו, ומילתא דתמיאה מדכר דכירי. ונמצא, כי גם ממה שהיה אבי ז"ל מגמגם בלשונו יצאה טובה לזרעו, ונתקיים בנו הפסוק 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו'. וכתבתי זאת להודיע חסדי ד' ודרכיו, אשר נעלמו מאתנו ואח"כ לפעמים נפקחים עינינו להבין כי הכל לטובה. (ע"פ בדידי הוי עובדא - הרב שמואל דוד הכהן פריעדמאן)

"והשלישי, מפני מה שמוצא אותם בעולם ממיני הפגעים ומה שמגיע אליהם מעניני ההפסד בגופם ובממונם, ולא הבינו סיבות אופני טובתם בהם ותועלות הנסיון והמוסר להם" (שער הבחינה, פתיחה). פעם נסעתי לרגל מסחרי לאנגליה, וקבעתי מראש קודם הנסיעה פגישה עם יהודי בעל בית חרושת, גביר אדיר. זמן הפגישה נקבע לשעה ארבע אחה"צ בדיוק, והגעתי במיוחד מארה"ב ליום אחד לצורך פגישה זו. כשהופעתי בבית החרושת בשעה היעודה, קיבל את פניי הפקיד העובד שם במשרד ושאל אותי מה בקשתי. עניתי לו כי נקבעה לי פגישה לשעה זו עם בעל הבית. ענה לי: בעה"ב אינו כאן עכשיו ואיני יודע מתי יבוא. עמדתי משתומם. הרי הגעתי במיוחד מארה"ב לפגישה זו. נותרתי להמתין במקום. חלפה כבר כשעה שלימה מהזמן שיעדנו לפגישה, ובעה"ב עדיין איננו. ולא ידעתי לשית עצות בנפשי. לפתע עבר דרך חדר ההמתנה שבו ישבת, אותו פקיד, שהיה יהודי זקן, ושאל אותי: האם אתה עדיין יושב וממתין כאן? אמרתי לו: הרי באתי במיוחד לפגישה זו מארה"ב! שאל אותי: מה שמך ושם אביך? וכשמעתי כי אבי ז"ל הוא ר' ליפא פריעדמאן הסופר, ענה ואמר לי: אספר לך מעשה שהיה לי עם אביך ז"ל לפני חמישים שנה. בהיותו בחור צעיר לימים נסע לעיר פאקש ללמוד בשיבת הגאב"ד דשם. כשהגיע בפעם הראשונה לפאקש ולא היה לו קרוב או מכר או מודע בעיר זו, נכנס לביהמ"ד והיה רעב מאד, ובעיר זו לא היה בית מלון להזמין שם סעודה לאכול, ושאל והתעניין אפוא ניתן להכנס ולשבור רעבונו, ולא השיבו לו דבר. עד שפגש בביהמ"ד יהודי נמוך קומה, סופר סת"ם - ותיאר את מראהו של אבי

החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

אדם שהתבקש ע"י אשה לאסוף כסף בבית מדרש עבור הכנסת כלה, ולאחר שהחל לאסוף אמר לו אחד שהיא רמאית - האם מותר לו להפסיק?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים:

כל זמן שלא הוכח ההיפך. ורק צריך לחוש לדברי המספר ולבדוק את הדברים. בביאורים ומוספים הביאו שיש מוכיחים מלשון ה'חפץ חיים', שמדובר דוקא במי שכבר הוחזק כעני, אבל אחד שהגיע זה עתה ולא הוחזק כלל כעני, לכאורה מותר לחשוש ולהפסיק לתת לו נדבות עד שיבררו הדברים. וכן מי שהתבקש ע"י אשה עניה לאסוף כסף בבית מדרש עבור הכנסת כלה וכדו', ולאחר שהתחיל לאסוף אמר לו אחד שאשה זו רמאית, אזי אם לא הוחזקה בעיר זו כעניה, מותר לו לחשוש לדברים ולעכב את המשך איסוף הכספים עד שיבררו הדברים לאשורם.

היום נלמדים שני הסעיפים האחרונים בכלל ו' מהלכות לשון הרע. בסעיף י"א חוזר ה'חפץ חיים' ומסכם, כי מה שאמרו שצריך לחוש ללישנא בישא, הכוונה רק לשמור עצמו מנזק, אבל חלילה לעשות שום מעשה, לגרום לו נזק, בושה וכדומה, וכל שכן שאינו יכול לפטור עצמו מחיוב כלשהו שהוא חייב לו. בהגה"ה מציייר ה'חפץ חיים' דוגמה מצויה לכך, כגון שיש בעיר אנשים שמוחזקים לעניים וצריך לתת להם צדקה, ואחד הוציא עליהם דבה שבאמת אינם עניים, ורק עושים עצמם כעניים, ובכך גרם שהרבה אנשים יפסיקו לתמוך בהם, וכתב: "על פי דין תורה הוא עולה רבה, כי דבר זה נכנס בכלל לשון הרע ממשי". כי על פי תורה העני הזה עדיין עומד בחזקתו מקדמת דנא שהוא עני,